

Az elvadult házi állatok kártékonyága.

Az ember házi állatai épen úgy, mint a kultúr-növények, gondozás nélkül csakhamar elvadulnak s néha vad állapotukban oly gyorsan szaporodnak, hogy egyes esetekben kártékonyak lehetnek.

Mikor Ausztráliában a lovak elvadultak, egyes vidékeken szaporodásuk oly mérveket öltött, hogy a legelőkön elérték a füvet a juh- és marhacsordák előtt. A telepítvényesek ekkor kénytelenek voltak hajtóvadászokat rendezni a vadlovak ellen s a mennyire lehetett, ki is pusztították őket. Észak-Amerika nyugati államaiban, különösen pedig Nevadában, szintén roppant károkat okoztak az elvadult lovak, úgy, hogy 1897-ben törvénybe iktatták, hogy minden birtokos köteles területén a vadlovakat lehetőleg kipusztítani. A lelőtt lovak hulláit pedig megmérgezték s a rókákat és farkasokat pusztították velök.

Dél-Amerika szigetein nagyobb mennyiségű disznót bocsátottak szabadon, hogy a hajósok könnyen juthassanak friss húshoz. A szabadon bocsátott disznók azután annyira elszaporodtak, hogy az utazók állítása szerint egy vadász naponta ötven darabot is lőhetett. Cook kapitány, Ausztrália felfedezője, 1770-ben Új-Seeland szigetére vitt disznókat, de ezek ott annyira elszaporodtak, hogy rendkívül nagy károkat okoztak. Száz évvel később már jobbra a sziget északi részére vonultak s dr. Finseh ornithologus és utazó állítása szerint az aránylag kis területen oly mennyiségben voltak, hogy három ügyes vadász 48 óra alatt 25.000 (?) darabot hozott terítékre.

Hogy az elvadult juhok és kecskék mily borzasztó pusztításokat vihetnek végbe az erdős vidékeken, példa rá Szent-Ilona szigete. Ez a sziget felfe-

dezésekor — a 15. század elején — sűrű erdőszéggel volt borítva. Ma pedig, az emberi lakások körül levő kerteket és pagonyokat kivéve, az egész szigeten (122 négyzet km.) nincsen egyetlen fa, vagy bokor; az egész sziget puszta, lakatlannak látszó, kopár bazalt-szikla. S e szigetet a kecskék tették ilyenné. Ugyanis 1513-ban, mikor a portugálok letelepedtek a szigeten, nagy mennyiségű kecskét vittek magukkal s a szigeten szabadon bocsátották őket, abban a hiszemben, hogy a magára hagyott nyáj majd ellátja őket elegendő hússal és tejjel. De a jó portugálok csalatkoztak. Mert a kecskék nagyon hamar elvadultak s bevették magukat az őserdőbe, a járhatlan sziklatömbök közé s minthogy sem ember, sem állat nem pusztította őket, elszaporodtak, annyira, hogy 75 év múlva már ezrekre ment a vadon élő kecskék száma. E hatalmas kecskenyáj gyorsan elpusztította a fiatal fákat, cserjéket, bozótokat s a milyen mértékben fogyott a sziget talaját közvetlenül védő növényzet, oly mértékben növekedett a tropikus éghajlat roppant esőinek pusztító hatása. Pár évtized alatt az eső lemosta a bazalt-sziklák felületéről a növényeket termő humuszt s az erdők lassankint elpusztultak. 1799-ben, tehát mintegy száz évvel a kecskék elszaporodása után, fák már csak elvétve fordultak elő a szigeten.

A sziget akkori kormányzója jelentette kormányának, hogy talán még be lehet fásítani a szigetet, ha a kecskéket kipusztítják, de ezt a kormány nem engedte meg. Egy századdal később a sziget kormányzója bejelentette az anyaországnak, hogy a szigeten egy fa sincs többé. Jelenleg a szigetlakók faszükségletüket kénytelenek bevitel útján fedezni. Évente körülbelül 60.000 korona értékű fát szállítanak a szigetre.

„Lord úr.“

— „A TERMÉSZET“ eredeti tárczája. —

zen a néven ismerte mindenki. Nem származott ugyan a ködös Albionból, életrajzirói azt jegyezték fel róla, hogy valahol a csehek közt jött a világra, ott volt nevelésben, tudományának magvait cseh földön plántálgatták és csak akkor került Magyarországra, midőn ellátták mindazon ismeretekkel, melyek jövendő életcéljához szükségesek valának.

»Lord úr«-ban azonban igen sok volt az igazi angol lordok komolyságából. Megfontolva cselekedett mindent, nem hebehurgyáskodott, alkalom adtán megvolt benne a kellő erély, válságos pillanatokban a törhetlen bátorság. E jeles tulajdonságai által kivívta mindazok szeretetét, a kik ismerték.

Nem volt egyetlen ellensége sem, a legnagyobb szeretettel vettük körül mindannyian, mert hű volt, ragaszkodó volt mindhalálig, e tekintetben nem vetekedett vele senki azok közt az emberek közt, kikkel életünkben érintkeztünk.

Kedves olvasóm, bizonyára kíváncsi vagy arra, hogy ki volt hát ez a »Lord úr«, a kit ily meleg sorok kísérésében mutatunk be, ki oly jeles tulajdonságokkal birt.

Az a »Lord úr« — nem volt más, mint az én érdemekben megöregedett, szeretettel környezett vadász-kutyám. Hm! Csak egy kutya! Érdemes is arról ennyit firkálni — így szól az, a ki nem vadászember, — de az, a ki éveken át tanulmányozta

egy-egy kedvelt kutyájának, hűséges vadásztársának életét, működését, — az elnézi és megbocsátja azon gyöngeségünket, hogy az alábbi sorok csak egy kutya életével foglalkoznak.

Gyönyörű, napfényes őszi délutánon egyik barátommal az alibunári mocsarak és nádasok közt vadászgattunk. Ez időtájt érkeztek a mocsári szalonkák nagyobb számmal, a vadászat szép eredményrel kecsegtetett. Jól is sikerült volna minden, ha vadásztársam nem épen akkor kívánta volna bemutatni nemrégiben azelőtt Csehországból hozatott új vizsláját.

Az a híres kutya-familiából eredő (keresztlevelét már előbb átvizsgáltuk) — drága állat épen nem úgy viselte magát, mint a mily viseletet hirdetett előtanulmányai után vártunk volna tőle. Megkergetett minden vizicsibét, még a nádi verebek után is kapkodott, egy-egy felrebbenő gém, vagy bölömbika után eszeveszettül rohant, száguldott a mocsár sarában, a szalonkákat messze felverte, elriasztotta.

Barátom dicshimnuszai után, melyekkel új kutyáját elhalmozta — látván a történeteket, eleintén csak mosolyogtam a bajszom alatt, majd úgy kedélyesen azt kérdeztem:

— Barátom! nem olyan Gozdu-féle »Steinhund«-e ez a te drágalátosod?!

— Istók ucsce! ezzel a döggyel csakugyan becsapott a cseh liferáns... mennyi pénzt dobtam ki érte... azután még szekirozol is ráadásul... ha még egyszer előre szalad, lepuffantom.

— No akkor ugyan igen nagy bolondot cselekednél,

Dél-Kalifornia partjai mellett fekvő St.-Barbara sziget-csoport és Guadalupe sziget majdnem úgy jártak, mint Szent-Ilona. E szigeteken is szabadon bocsátották a kecskéket s ezek elszaporodva, kipusztították az erdőket, de a szigetlakók gondoskodása folytán az erdők helyét ma már harasztosok foglalják el s a kecskék minden akadály nélkül szaporodhatnak. A sziget-csoport több szigetén nyaranta kecskevadászokat rendeznek, a mi rendkívül emeli az illető szigetcske idegenforgalmát s egyúttal a kecskék túlságos szaporodását is meggátolja.

Az elvadult macskák sokkal nagyobb károkat okozhatnak, mintsem gondolnók. Hiszen a macska félig vad természetét az emberi lakások közelében is megtartja s éjjeli kalandozásainak számos madár esik áldozatul. Ha pedig teljesen elvadul egyes magános szigeteken, a sziget madárvilágát komolyan veszélyezteti. Sable-Island szigeten, Új-Skócia mellett, 1880-ban a telepítvényesek macskái elvadultak s annyira elszaporodtak, hogy pár év alatt teljesen kipusztították a szigetről a tengeri nyulat, mely azelőtt rengeteg mennyiségben volt a szigeten. A Kerguela sziget-csoport egyik kis szigetén, a hol a csetvadászok telente szoktak tartózkodni, az elvadult macskák annyira elszaporodtak, hogy a szigetet „Macska-sziget”-nek nevezték. Ezen a szigeten a macskák majdnem kizárólag éneklőmadarokból táplálkoztak. Dr. Abbot állítása szerint az Aldabra szigetcsoport legnagyobb szigetén — mintegy 200 tengeri mérföldnyire Madagaskar-tól — az elvadult macskák egy gázlófajt, a Rangelius aldabranus-t, mely kizárólag ezen a szigeten fordult elő, teljesen kipusztították.

A Chatham szigeteken (Új-Seeland-tól 500 tengeri mérföldnyire keletnek) körülbelül hatvan éve, hogy az emberek letelepedtek. A telepítvényesek

macskát, kutyát és disznót vittek magukkal. A macskák csakhamar elvadultak s a szigetek madárvilágát, mely 55 fajból áll s 13 faj kizárólag ezeken a szigeteken található, a kipusztulás veszedelme fenyegeti. A gázlók közül két nevezetes faj pusztult már el, a Cabalus Dieffenbachii és a Cabalus modestus.

T.

A lóról.

Mikor a nagy Teremtő hat nap alatt megalkotta a világot, ezt az ideális szép világot, benépesítette óriási és apró lényekkel; mikor atyailag gondoskodott mindenről, amit megteremtett, akkor végre a hetedik napon megformálta az embert is, az ő képére és hasonlatosságára. Talán mint a legnagyobbat és legmagasztosabbat, vele kezdhette volna isteni munkáját s azután vehette volna körül atyai jóindulattal, mindazokkal, melyekre az ő kedves embereinek életében szüksége lesz.

Nem így tett. Előbb berendezte neki a világot. Azután az embert tette oda a minden kész közé. Bemutatott neki mindent. Ime, ezeket teremtettem én neked. Ezekre mindre szükséged lesz. Tanuld megismerni őket s azután használd fel gyarló munkádnál.

Mit tett az első ember?

Mert dolga vajmi kevés akadt, az unatkozó ember pedig legelőbb megéhezik, ez köszöntött be ő hozzá is legelőször. Az első éhséget a növény-világ kínáló gyümölcsével csillapította. Csak később, mikor a vegetáriánus

lehet, hogy vizivadászatra eddig még nem oktatták, majd bele-tanul, addig pedig szijra vele, meg kell kötni.

Vadásztársam úgy is cselekedett, de rossz kedve épen nem akarta elhagyni, annyival is inkább, mert a tüzes vérű állat minden lövésnél majd eltépte magát gazdájától; örökösen nyugtalankodott.

Kóborlásaink közben, a nádas szélétől alig húsz lépésnyire, egy ritka szép példány kanalas gém emelkedett föl. Én azonnal rálöttem, társam puskájának durranását is hallottam, de ijedten fordultam meg, mert a sörétek közvetlen mellettem tépték szét a kákát.

Egy pillanat alatt az a gondolat villant meg agyamban: »— ez az ember most meglőhetett volna, — miért nem vigyáz. Szemrehányó, haragos pillantást vetettem felé, de rögtön jóízű kacagásra fakadtam, mert társam akkor kapaszkodott ki a sárból. Arcza, keze, ruhája, puskája és tarisznyájáról csak úgy csurgott le a bánáti híres fekete földnek szurokszerű sara.

A dolog úgy történt, hogy az én lövésem után a megkötött erős vizsla nagyot rántott a gazdáján, a szíjat elszakította, előbb azonban a sárba rántotta gazdáját. Ő nem szólt egy szót sem, hanem felemelte a puskáját és rálőtt a kutyájára, mely ordítva futott felé és lábai közé menekült.

— »Elvégezzük a dolgot rögtön, ez sem fog engem többé bosszantani.«

Mínt hogy a kutya nagyon közel volt hozzá, másodszer nem lőhetett. Főlemelte puskáját s a puskatussal akarta agyon-sújtani a szegény állatot. Arika azonban már nem volt ideje,

mert én megragadtam a puskáját, másik kezemmel pedig a kutyát rántottam félre.

Ő szinte toporzékolt dühében.

— Ereszd el a kutyámat, mert reád lövök!

— Azt ugyan nem teszed meg s én is felemeltem a puskámat.

Egy darabig így állottunk egymással szemben, farkaszemet nézve.

— Édes barátom, mérsékeld magad.

— El kell pusztítanom. Miatta te is halálos veszedelemben voltál. Hátha előbb véletlenül agyonlőttelek volna.

— Tudod mit, add nekem ezt a kutyát.

Barátom pár haragos pillantást vetett reám, neki indult a tisztásnak s visszakiáltotta:

— Jó! Legyen a tied, de gondoskodj róla, hogy a szemem elé ne kerüljön többet.

Én zsebkendőmet a vízbe mártottam, az állat sebeit ki-mostam, a söréteket részben kiszedtem s hideg borogatást alkalmaztam. A szegény állat hálás pillantásokkal jutalmazott s hozzám simult.

Igy került hozzám »Lord«, az én kedves kutyám, hűséges szolgám; a neve mellé később kitüntetésként került oda az »úr« jelző.

* * *

»Lord úr«-ból egy évi kemény dresszura után híres vadászkutya lett. Régi gazdája sokat sóhajtozott utána, nemcsak lemondott gyilkos szándékairól, hanem mindenképen vissza

eledeleket únni kezdte, használta fel bizonyára az állatoktól eltanult vérengző operációkat éhsége csillapítására.

Elfogta az eléje került vadat. Annak vérért vette, azt itta meg. Bőrével pedig testét takarta be. Később megtanulta, hogyan lehet a kemény, nyers húst lapos kövek között puhára zúzni s úgy könnyebben megehetni. Az éhség volt az, mely megtanította őt a gyilkolásra, rablásra, stb. Legyilkolta a köréje csoportosuló állatokat. Ellopta a madár tojásait. A méhtől annak mézét. A fáról a gyümölcsöt. Először az ösztön, azután a tapasztalat megtanította őt sok mindenre. Az állatok elmenekültek előle. Magára hagyták. Teljesen egyedül maradt. Ekkor jött a legjobb és legszigorúbb mester, mert megtanította őt gondolkodni. De meghozta magával az első verejtéket, — később ránczot a homlokra, az első könyecpet a szembe, — ez volt a kényszerűség. Futnia kellett a vad állat után, mert az már nem várta be — félt tőle. Méh csipte ujját; a patak hús vizébe mártotta, ott nem fájt az úgy. Ekkor ismerte meg a boldogságot is. Boldog volt, ha sikerült cselvetéssel elfognia a menekülő vadat.

Mikor azután teljesen magára maradt, ekkor nyomorgott, ekkor nélkülözött, szenvedett. Ekkor látta, milyen gyámoltalan önmagában.

A létérti küzdelem első harcainak eredménye, hogy az ösztön átváltozott észszé. E küzdelmek fáradalmi élesítették ki annak gondolkodó képességét.

Ekkor kezdődött el az emberi ész küzdelme, a csak ösztönrel (?) rendelkező állattal. Az emberi ész csakhamar belátta, hogy önmagában feladatának meg nem felelhet: segítségül kényszerítette az állatot.

Az ember- és az állat-világ eme harcában azonban kapcsolatosan fejlődött az állati ösztön finomsága is. Az ész és az ösztön egymás elleni harca tökéletesbítette mind a kettőt.

A predestináció azonban egyenetlenné tette e har-

czot. Az ökör végre is járomba hajtotta a fejét. A ló villámgyorsasággal röpítette a hátára felkapó embert a menekülő vad után.

Az állat gyámoltította az eddig gyámoltalan embert, csak azért, mert erre predesztinálva volt, hogy ez tökéletesbülése útján mindinkább leigázza őt.

A melyik állat legelébb vesztette el önállóságát, amelyik legelébb váltotta be természetadta szabadságát a szolgaság jármával — ez az állat a ló volt.

Csak el kellett felednie a pázsitos rónát, amely eddig az övé volt egészen, hogy megszeresse az embert. Ez menhelyet épített néki az időjárás viszontagságai ellen. Ez védte őt a vérengző vadállatok támadásaitól. Ez ápolta őt betegségében. Az állati ösztön mindezekért hálás volt, szabadságát adta érte cserébe.

Igy találjuk a lovat már a legrégebb korszakokban az ember mellett. A czölöp-építmények romjai között az emberi koponya csontja mellett ott van a lóé is. Mint be nem bizonyítható dolgot higyjuk azt, hogy a ló itt már, mint az ember segítő társa, primitív körülményei között nélkülözhetetlen teherhordó házi állatjaként szerepelt s hogy az itt feltalálható lócsont-maradványok nem mint a lakomák alkalmával felhasznált zsákmány el nem fogyasztott részei kerültek ide.

Hogy a ló már mint hasznos háziállat Krisztus előtt 3500 évvel szerepelt, erről biztos tudomásunk van. Chiu-Nong kínai császár, a ki állítólag az első szekeret feltalálta, a lovat már ebbe be is fogta. Sőt ugyanekkor már a ló hadi czélokra is felhasználtatott.

A lónak őshazájául tehát történelmi valószínűségek szerint Ázsiát kell, hogy vegyük. Itt és Afrikában található meg manapság is a ló vadon élő rokonai.

A mongol népfajok vándorlásukban a lovat már mindentüvé magukkal viszik, mint teherhordó s hadi czélokra szolgáló állatot.

akarta csaklítani s vadászatásaink alkalmával gyönyörködött az okos állat szolgálataiban. Sok szép tulajdonságait külön-külön nem soroljuk fel, a vadászember úgyis tudja, melyék a jó vadászkutya ritka jelességei. Leginkább vízivadászatra s fűrjezésre használtuk. Szelességét, hevségét elvesztette, kitarító és páratlan kereső lett belőle. A megsebesített, vagy elesett vízimadarat kikereste a legsűrűbb nád közül is, úgy bánt velük, mint a himes tojással szokás bánni. Parancsszóra feltétlenül azonnal engedelmeskedett, szóval mintaképpé vált társai között.

* * *

Midőn »Lord« öregedett, kezdett megrokkanni; előbb oly ruganyos izmai hamar felmondták a szolgálatot. Vadászatának alkalmával mutatkoztak rajta a fáradtság és kimerültség nyomai s ekkor behelyeztetett a kiszolgált munkás, a jól megérdemelt nyugalom állapotába.

Ez időtől fogva télen a meleg konyha, nyáron a napsugaras tornác volt nyugodalmas tanyája.

Ha a puskát és a vadászati előkészületeket meglátta, ez időben is látszólag felpezsdült a vére, fiatalos hévvel ugrált és nyivákolt s félnapig is elszomorodott, ha otthon kellett maradnia.

Ekkor azután épen úgy, mint az öreg emberek, a kis gyermekek és nők játékszerévé vált. Nem szívesen cselekedte meg ugyan a különféle kunsztokat, de nagy inyencz lévén, a kővér falatok ily, komoly természetéhez nem illő dolgokra is elcsábították.

Azt már a csehországi kutya-akadémián elsajátította,

hogy mint kell lábának felemelésével valamit kérni. Ily helyzetében rendkívül komikus, de egyszersmind kedves alak is volt. Mozdulatlan állapotában mintául szolgálhatott volna a szobrásznak. A két lábón való állást, silány pudlik és ölebek sokat produkált kunsztját, sohasem tanulta meg, valószínűleg nem akart olyan mélyen sülyedni.

Annál nagyobb örömmel és kedvvel hordozta a számára készült födeles kosarat, eljárt a mészárszékbe s az általa hozott dolgokat bátran megvédelmezte a kutyapajtásoktól.

A közelben lakó iparosok és kereskedők igen jól ismerték, holmi aprólékos dolgokért csak őt küldöttük. Pénzt nem igen biztunk reá, csak ha trafikba ment szivart venni. Kosarában volt a bevásárló könyv, melyben föl volt írva minden. Mikor a kereskedésben kiszolgálták, rendesen kapott valami harapnivalót s ha hazaszállított mindent, otthon is megkapta a maga porcióját; ez volt a nyitja annak, hogy miért szeretett ő bevásárolni járn.

Fiatalabb korában nagy tolvaj volt. Addig, míg sok korbácsolással a lopásról le nem szoktattuk, nem volt előtte biztos semmi. Kilopta a fazékból is a húst. Ellátogatott a szomédokba is. Ily alkalommal egyszer pórúl járt. A közelben lakó öreg sakter, midőn a »Lord úr« egy pompás libamáját elemelt — utána dobta a kését; ez keresztül fúrta a fülét, belement a nyakába is, úgy menekült haza a késsel a fülében, de azért a libamáját el nem eresztette.

Később ezen rossz tulajdonságait egymásután levetette, sőt tény az, hogy a tolvaj macskákat, ha a lopást észrevette, kegyetlenül üldözte, martalékukat ugyan elvette és el is fogyaszt-

Hogy milyen szerepet játszott a ló a világ összes népeinek történetében, ezt talán fölösleges volna e helyen bővebben részletezni. Nagy Sándor harci paripája, *Bucephalus*, a történelemben nevet vívott ki magának. Gazdája szeretete s a kegyelet ugyanezt a lovat a szobortalapzatra állította.

Az egyes nemzetek lótenyésztése mindig egyenes arányban állott a népek jólétével. A lótenyésztés hanyatlása, ha nem is vonta maga után közvetlenül az egyes nemzetek anyagi romlását, de mindig ennek előjelétül lehetett tekinteni.

Talán egy népnek a története sincs úgy összeforrvá a lóéval, mint a miénk — a magyaroké.

Ugyan ki merné elvitatni tőlünk, hogy a mi őseink nem lóháton jöttek ki őshazájukból, Ázsiából?

Nem-e a lónak köszönhetjük, hogy Isten áldotta szép hazánk a birtokunkba jutott és hogy azt ezer éven át oly páratlan vitézséggel meg is tartottuk? Ugyan nem lóhátról tomboltunk-e a porba omlott Európa homlokán?

Oh, én azt hiszem, nem esem túlzásba, mikor azt mondom, hogy a mi négy lábú barátunknak, visszatekintve hatalmas történelmi multjára, a mi dicsőségünkben velünk teljesen egyforma része van.

Népregéink, népköltészetünk kincsei telítve vannak a ló nem méltánytalan említésével. Kiben nem ébred fel a rokonszenv, ha a szép Rozgonyi Czeczília »Muczi« paripájáról hall mesélni? Ki nem hallotta meséit Bogár Imre, Rózsa Sándor aranyablás, ezüstkantáros pejparipájának? Különösen a betyárvilág mondáiban szerepel sokat a betyár kedvencz lová, melynek oly sokszor még a csókból is kijár a betyár szeretője részéről. Hát a népdalok, melyek telidestele vannak mind a pejparipákkal, meg a sárga csikókkal. A magyar ember az aranypénzt is »sárga csikó«-nak nevezi.

A magyar huszár — az »Isten legszerettebb, a világ

legelső katonája« — nincs-e összenöve lovával? — Miért nézi le a huszár a többi fegyvernembeli katonaságot? Mert lenézheti, mert lovon ül. Milyen jókat nevetünk a huszárörmester elmés élcelődésén, mikor magasságának tudatában azt kérdezi a gyalog masirozó bakától: »Hé öcsém! milyen idő van odalent?«

Köteteket lehetne összeírni azokról a sok apró történetekről, melyek mind a ló mondaköréből szólnak.

Ez az állat, hátán az emberrel, meghódította az egész világot s ugyanekkor megszerettette magát az egész világgal. Az a telivér fővárosi gyermek, a ki még elhiszi, hogy a kék szilvát Ujpesten a gyárban csinálják, az már tudja, hogy a tavalyi derbyt »Pardon« nyerte meg — Adamszal a hátán. De az a magyar parasztyerek, a ki még elhiszi, hogy édes anyja a húsvéti kalácsot kakastejjel dagasztotta, az már megüli a szórén a lovat, úgy, mintha hozzá lenne nőve a ló hátához.

Különösen nálunk otthon van a ló mindentűt.

Úri asszonyokat hallunk vitatkozni kellő tájékozottsággal egy-egy versenyló »nyerési esélyeiről«. A kis parasztkölyök pedig a »Nyanya« és »Apa« szó után harmadiknak bizonyosan a ló nevét tanulja meg kimondani.

Ez a mi kedves négy lábú barátunk pedig akkor, a midőn habtól tájékozva röpit bennünket a hátán tova, vagy a mikor hámba dölve húzza maga után a földet turo ekét, ez nem is sejti, hogy milyen szomorú sors vár reá a háládatlan ember részéről.

Ez a ló, amely a kezdetnél bizonyára erős ellentállással küzdött az emberrel szabadságáért, mikor azután a küzdelem után megadta magát s úgy megszerette az embert; ez a ló, amely épen az ember szolgálatában levetkőzte, elvesztette összes természetadta fegyvereit, úgy, hogy manapság magára hagyatva, több mint valószínű, hogy gyámoltás nélkül a maga gyámoltalan állapotában elpusztulna, nem lévén neki az a kitarító erős

totta, de ő maga asztalról, polcra nem lopott el semmit, sőt bármily éhes volt, az elébe tett ételhez mindaddig hozzá nem nyúlt, míg arra külön engedélyt nem kapott.

Csodálatos volt a gyermekekhez való ragaszkodása és az a végnélküli, határtalan türelem, melylyel minden incselkedést elszenvedett, még ha fájdalmat okoztak is neki; siró hangokat hallatott ugyan, de sohasem tért a megtorlás terére. A kicsinyeket egyszerű felhívásra örömmel elkísérte az iskolába, sőt ha figyelmeztettük, bizonyos időközökben még el is ment eleibök.

Hogy bizonyos emlékező tehetséggel is rendelkezett, annak több jelét adta. Így például egy érdekes eset.

Halászladikjaink egyikének orrán egy nagyobb hasadék volt. Abba a hasadékba véletlenül egy alkalommal úgy beleszorult a lába, hogy csak nagy bajjal tudtuk kiszabadítani. A szegény állat igen sokat szenvedett.

Később, hónapok elmultával, midőn ugyanarra a halásztanyára kerültünk, mindig felismerte azt a bizonyos ladikot, semmiképen nem akart beszállani, vagy ha mégis erőszakoltuk, nem mert a ladik orrára állani. Ez a körülmény is biztosan azt tanúsította, hogy emlékezik az egyszer megtörtént balesetre. Ezt a dolgot már nem annyira az őszöu, mint a visszaemlékezésnek kell betudnunk, mert hiszen más csónakba szívesen beszállott, elfoglalta megszokott figyelő helyét s csak épen azzal az egyetlen ladikkal tett kivételt. — Érdemeségének legkitűnőbb bizonyítékát azonban akkor szolgáltatta, midőn egyszer halálos veszedelemből mentett meg az által, hogy szeren-

csétlen helyzetemről hírt adott s midőn már majdnem beleveszttem a nádasba, hozzám vezérelte a megmentő ladikos embert.

Egyszer kirándulást terveztünk a pár kilométer távolságban lévő erdőszélig, azzal az elhatározással, hogy az éjet s a másnapot is ott töltjük el az erdei lakban.

A gyermekek, mint más alkalmakkor is, teherhordásra kényszerítették a szegény állatot, az ő kosarába rakták be legföltettebb eszközeiket, köztük a czéllövő puskához való töltevényeket és egyéb játékszereiket. »Lord úr« egy darabig hűségesen meg is felelt a reá bizott kötelességnek, de azután nagyon kifáradt s leletévén a kosarat, meg is pihent. Figyelmeztettük a fiukat, elég volt a játékból, ne kinnazzák a fáradt vén szolgát. Lord úr hálás tekintettel nézett reánk, különösen midőn leültünk pihenni és szépen beszélgettünk vele. Azalatt a fiuk szerte barangoltak és ismét magukkal vitték az öreget s valószínűleg, midőn eltűntek a láthatárból, ismét kényszerítették a teherhordásra

De alaposan meg is járták. Az erdei úton nagy szomorúkodások közt jelentették, hogy az öreg — míg ők valamelyes kigyóüldözésre indultak — elvesztette, azaz hogy a vén lurkó eldugta a kosarat s bármit csinálnak is vele, nem akarja megmutatni, hogy hová tette.

— Ez a büntetés az állatkinzásért ... nagyon jól van ... miért nem fogadtatok szót.

A fiuk könyörögtek: vegyem én elő az öreget, nekem talán megmutatja, hol hagyta el a kosarat.

Én kapacitáltam az öreget, de nagy hiába. Tudtam, hogy ha akarná, odavezetne az elveszett kosárhoz, de azt is láttam,

szervezete, mely megvan vadon maradt testvéreinél, nem is tudja, hogy a hosszú szolgálat jutalma mi lesz?

Az, hogy az ember csupa szeretetből (?) a gasztronómia tárgyai közt sem nélkülözheti . . .

A küzdelem, melynek színtere feltétlenül az ember legprózaibb telhetetlensége: a gyomor lesz, már megkezdődött.

Tessék megnézni a példát mutató, a minden tekintetben utánpótlásra kényszerítő életet egy-egy nagyváros utcáin. Előttünk robog a villamos kocsi, játszi könnyűséggel röpítve tova a benne ülő embertömeget. Itt szalad az orrunk előtt egy sürgöny-kihordó. Ez a villámmal beszélget, ennek az üzeneteit hordja széjjel és épen azért, mert sietős az útja — nem lovon, de »bicziklin« jár. Ott pedig egy monstrum nagy alkotmány tör elő az utcák tömkelegéből — egy óriási kocsi — telve lisztes zsákokkal. Azt sem a ló húzza, de benzin hajtja, — mert a benzin olcsóbb, mint a széna és a zab. Meg a gépkocsit, ha megbetegszik, a gépész-doktor biztosabban meggyógyítja, mint a világ legügyesebb lódoktora a mi kedves pejparipánkat.

A bicikli — ez az ördögös masina, a lónak ez az első sorban esküdt ellensége; nemcsak az utcák ficsúrjait röpíti már, de még a katonaság szolgálatába is befúrta magát. Ma ugyan még csak korlátozottabb alkalmazásban, de csak idő kérdése, hogy lássunk egy az utcákon végigszaladó, csupa kerékpáron ülő egész szakasz katonaságot. Mert hát a bicikli még olcsóbb mint a motor, ennek még benzin sem kell. És mi hajtja itt a biciklit? — A konzerv! Pompás eledel ez és lóhúsból készül.

Az embernek létérti küzdelmében már csak alig van szüksége a lóra.

A ló gyorsasága neki már gyarló. Gőz kell! Vilám kell! Mert élni kell.

Baláss Sándor.

Ovibos moschatus.

hogy nagyon el van fáradva, nem engedte iránta való nagy szeretetem, hogy talán veréssel kényszerítsem; a lecke meg nem ártott a fiuknak, kik különösen másnap nagyon el voltak keseredve. Megvolt a czéllövő puska, de nem volt hozzávaló töltés; a léghajókat sem lehetett feleregetni, mert a spirituszos üveg szintén az elvesztett kosárban maradt. A fiuk multsága alaposan el volt rontva, szidták és korholták érte az öreg állatot, lehet, hogy titokban el is püfölték, mert Lord úr rendes szokása ellenére nem kóborolt velük, csak mi hozzánk húzódt.

Késő este volt, midőn másnap hazafelé indultunk. A sziklás erdei utakon fáklyák mellett bandukoltunk dalogatva csendesen.

Midőn arra a tájakra érkeztünk, hol előző nap a kosár eltűnt, az öreg kutya kezdett nyugtalanodni, itt-ott beszaladt a fák közé.

— Menjetez csak előre, de előbb ide az egyik fáklyát, megkeressük a kosarat.

Úgy is történt. Lord úr vezetett le a völgy felé s egy sűrű bokor alól előhúzza a kosarat. Nem hiányzott belőle semmi. A fiuk is megbékültek s megfogadták, hogy azután soha sem fogják kizozni és megharagítani Lord urat, nehogy hasonló kalamitás érje őket.

* * *

A meleg nyár legnagyobb részét a hegységben, a festői várhegyen levő nyári lakásban töltöttük. Ide vittük magunkkal a hú állatot is. Bátran megtehetjük, hiszen annyira megfogyott

ereje, hogy a szőlőkben való csatangolással mezőrendőri kihágást nem követhetett el. Egyik kiálló szikla napos oldalán feküdt naphosszat és tekintetét végig jártatta a szép bánati rónaságon, hol jobb időkben annyi szolgálatot tett. Később, ősz felé, már az ételt is érintetlenül hagyta s egy reggel ott találtuk megdermedve a szikla tövében.

* * *

A gyümölcsös legmagasabb pontján, a százados diófa alatt a család apró tagjai, a kis fiúk és leányok, minden kigondolható szerszámmal egész délután ásták azt a négyszögű gödröt, mely Lord úr hült tetemei számára volt sirhelyül kijelölve.

A végső nyugvóhelyet kibélelték mohával, szénával, illatos demutkákkal s a hegyoldal legszebb virágaival, nagy koszorút is kötöttek . . . és készültünk a temetéshez.

Az őszi nap félig már lemerült a nagy síkság tengerébe, vérvörös és sárga búcsú sugarai bearanyozták a rónaságot, midőn Lord urat oda tettük a keskeny sirba. Gondosan, nagy szeretettel helyeztük el a kis dombon a virágkoszorúkat, a gyermekek lassan siráncokoztak és mi türés, tagadás benne, a mi szemünkben is fel-felcsillogott a megihatottság könyve.

Ha szokásos volna fejfát állítani az ilyen hú és ragaszkodó állatnak, bátran rá lehetne írni azt az epitáfiumot: »Hűségben, ragaszkodásban, kötelességteljesítésben példátul szolgálhatott az embereknek.«

Perjéssy Lajos.

